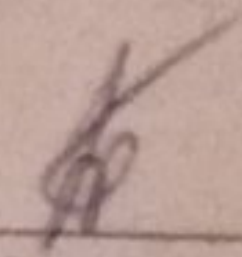
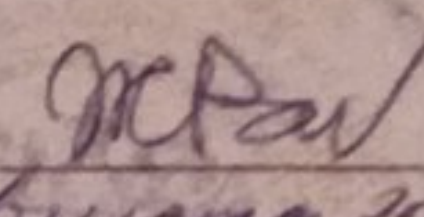
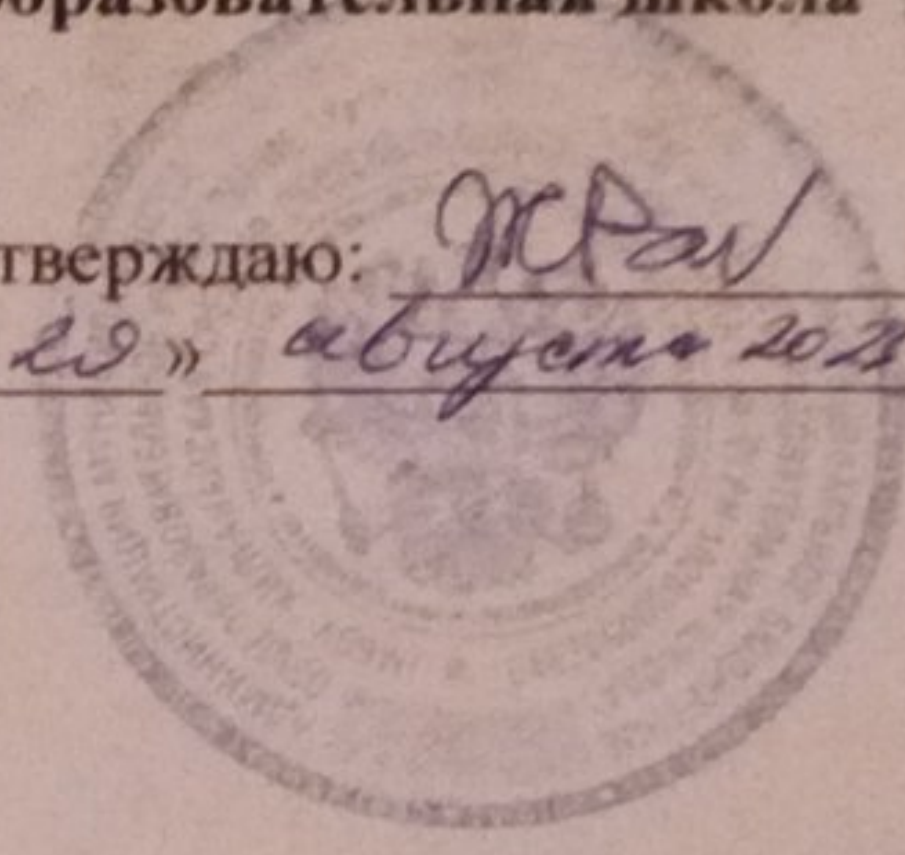

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Хилганайская средняя общеобразовательная школа им.Э-Д.Ринчино»

Согласовано: / Бадмаева Е.А./
« 29 » августа 2021 зам.дир по УВР

Утверждаю: / Раднаев Ж.П.
« 29 » августа 2021 директор школы

Рабочая программа

Родной язык (бурятский)

4 класс

Составитель: Будаева Д.Б.

Тайлбари бэшэг. Пояснительная записка

Рабочая программа разработана в соответствии с:

- Федеральным законом «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012 года N 273-ФЗ;
- Приказом МО и Н РФ №373 от 06.10.2009г. «Об утверждении и введении в действие Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (в ред. Приказов Минобрнауки России от 26.11.2010 № 1241, от 22.09.2011 № 2357, от 18.12.2012 № 1060, от 29.12.2014 № 1643);
- Приказом Министерства образования и науки РФ от 1 февраля 2012 г. N 74 «О внесении изменений в федеральный базисный учебный план и примерные учебные планы для образовательных учреждений Российской Федерации, реализующих программы общего образования, утвержденные»;
- Приказом МО и РФ от 31.12.2015г. №1576, 1577 « О внесении изменений в Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования, утвержденный приказом МО и Н РФ №373 от 06.10.2009г.»;
- Приказом МО и Н РФ №15 от 26.01.2017 г. с изменениями от 5.06.2017 №629 «Федеральный перечень учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования»;
- Образовательной программой начального общего образования ФГОС МБОУ «Хилганайская СОШ им.Э-Д.Ринчино»;
- Уставом МБОУ «Хилганайская СОШ им.Э-Д.Ринчино».

Р.С. Дылыковагай зохёон «Буряад хэлээр эхин хургуулин Программа» дээрэ үндэхэлэгдөө. Дүрбэдхи классай хурагшадай хэрэглэхэ номууд: авторнуудын: Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуева, Д.Б.Дугарова «Буряад хэлэн»: 4 класс, Улан – Үдэ, «Бэлиг», 2012г.

Программа бэлүүлхын тулада 4 –дхи класста Хилганын дунда хургуулин Э-Д.Ринчиногой нэрэмжэтэ хуралсалай түсэблэгтэдэ 3 час, жэл соо 102 час.

Гол зорилгонь хадаа хурагшадые литературна хэлэнэй нормодо, аман болон бэшэгэй хэлэндэ үргэнөөр, мүн зүбөөр хурагшадаа хэлүүлжэ хургалга болоно.

Зорилгонууд:

фонетическэ болон синтаксическа онсо илгаануудые ехэнхидээ ойлгуулха ёһотой. Энэ ойлгоһон мэдэсэнүүдыень бодото байдал дээрэ хурагшадтаа хэрэглүүлжэ хургаха, зүбөөр, уран гоёор, найруулан уншуулжа, аман хэлээр хэрэглэгдэн гү, али бэшэгдэн юумээр удхын, логическа талаһаа зүбөөр зохёогдоһон бэе бэтэйгээ холбоотой, бэе бэеһээ дулдыдаһан юрын мэдүүлэлнүүдые зохёолгожо, хэлүүлжэ, бэшүүлжэ хургаха; орфографическа болон сэглэлтын гол түлэб дүримүүдые ойлгуулаад, зүбөөр, алдуугүйгөөр хурагшадые бэшүүлжэ хургаха; үгэнүүдые болон тэдэнэй дүрсэнүүдые аман хэлэндэ литературнаар үгүүлжэ хургаха; хурагшадайнгаа нютаг хэлэнүүдэй алдуунуудые уридшалан мэдэжэ абаад, бодото дээрэнэ заһаха. Эхин хургуулин багшанар иимэрхүү зорилгонуудые бэлүүлхсээ оролдохо болоно.

Планируемые результаты освоения конкретного учебного предмета

Буряад хэлээр шадабари (предметные результаты):

- аялгануудай нугарал тухай ойлгосотой болохо
- ии - ы, ээ- эй аялган үзэгүүдэй бэшэлгэ тухай мэдэхэ;
- үгын анхан хуурида б, л, м, р хашалгануудай удаа тодо бэшэ аялганай бэшэгдэхэ тухай;
- үгэнүүдэй бии бололго тухай, үгын бүридэл тухай суффикс, залгалта, анхан хуури, гарахан хуури;
- зөөлэн хууритай абтахан үгэнүүдэй һүүлэй аялган үзэг бэшэхэ тухай;
- юумэнэй нэрын падеждууды ба тэдэнэй удха, үүргэ мэдэхэ;
- дахуул үгын үүргэ, тэрэнэй бэшэлгэ мэдэхэ;
- тэмдэгэй нэрын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай;
- үйлэ үгын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай
- үйлэ үгын түхэлэй бии болоходо аялганууды бэшэхэ тухай;
- үйлэ үгын сагууд: (мүнөө, үнгэрһэн, ерээдүй), тэдэнэй хэлэлгэ соохи үүргэ тухай;
- хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд тухай;
- мэдүүлэлэй юрын гэшүд тухай;
- бодомжолһон түхэлтэй текст тухай;
- текстээр фразеологимууд, омонимууд тухай;
- хэрэгэй саарһа, бэшэг бэшэхэ тухай.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүды дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;

- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог үг, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ; асуудалнуудые табиha.

Программын удха

Хоёрдохи классһаа эхилжэ буряад хэлэнэй грамматика ба бэшэгэй дүрим үзэгдэхэ болоно. Эхин классуудта грамматика ба бэшэгэй дүримүүдһээ эгээл хүнгэн мэдэсэнүүд оруулагданхай. Эхин классай һурагшад үгын фонетическэ бүридэлтэй, зарим хэлэлгын хубинуудтай ба тэдэнэй шухала формонуудтай, мэдүүлэлэй гэшүүдтэй, бэшэгэй дүримүүдтэй танилсаха болоно. Һурагшадые үгын лексическэ удха шанартай, олон ондоо болон дүтэрхы удхатай үгэнүүдтэй практическаар танилсуулха. Һурагшад грамматикын болон бэшэгэй дүримүүдтэй танилсажа, хэлэ шудалан үзэлгэдэ хабаатай арга хэрэгсэлнүүдые түрэл түрэлөөрнь илгажа ба тэдэнээ зэргэсүүлэн хаража үзэхэ, тобшолол гаргаха шадабаритай болохо зэргэтэй.

I. Абяанууд ба үзэгүүд.

Энэ бүлэгэй гол шухала ойлгосонуудые, бэшэгэй дүримүүд сооһоо гол шухалань түргэн ба удаан аялгануудые, дифтонгнууд, йотированна аялгануудые үгэ соо зүб хэрэглэжэ, бэшэжэ һуралга болоно. Энэ «Абяан ба үзэгүүд» гэхэн бүлэг соо хэлэгдэхэн арга хэрэгсэл ойлгуулхадаа, нютаг нютагай хэлэнэй диалектын илгаануудта тусгаар анхарал табигдажа, багша нютагай хэлэнэй онсо шэнжэнүүдые хараадаа абажа, абяан ба үзэгүүдые үгэ соо зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ, һуралгада тусгаар упражнени саг үргэлжэ дүүргүүлхэ болоно. Олонхи үгэнүүд хэлэгдэ һэндээ адляар бэшэгдэдэг ха юм. Гэбэшье зарим абяанууд үгүүлэгдээшһээ ондоо үзэгөөр тэмдэглэгдэдэг бшуу. Жэшэнь, *адхана, худхана, набша, тобшо, нягта, Цогто* г.м. үгэнүүдтэ **т, п, к** абяан дуулдаашье һаань, тэдэнэй орондо **д.б, г** үзэгүүдые бэшэнэбди. Үшөө тиихэдэ *тамга, эмгэн, арһан, нарһан, һалгай, тулга* г.м. үгэнүүдтэ **м, р, л** хашалгануудай хойно тодо бэшэ **а, о, э** аялгануудые бэшэнэгүйбди.

II. Үгэ

Программа соо үгы лексическэ ба грамматическа талаһаань хаража үзэхэ гэхэн эрилтэ табигдана. Лексикээр теоретическэ мэдээнүүдые ойлгуулха гэхэн асуудал табигданагүй. Харин грамматикын ба орфографиин дүримүүдые үзэхэ зуураа гансал практическа упражненинүүдые дүүргэхэ болоно.

Һурагшад үгэ гээшэ бодото байдалай элдэб юумэнүүдые харуулһан элдэб удхатай байдаг, мэдүүлэл соо, илангаяа холбоотой хэлэлгэ соо ороходоо, бүри шэнэ удхатай болодог, ондо ондоогоор үгүүлэгдэдэг, үгэнүүд дүтэрхы гү, али тад ондоо удхатай байжа болодог гэхэн ойлгосо абаха болоно.

- өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байханаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнууд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй тема хэлэхэ, зорилгыень табиha;
- багшатаа сугтаа нуралсалай проблемнэ асуудал яажа шиидхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиha;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсуулхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ нураha,
- критеринүүдые зохёохо;

Оршон тойрониин шудалха шадабари (познавательные УУД):

- дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо; юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идейнь ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондох холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгыш зорилгоһөө дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол амин ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;

- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэхэлэн, хэрэгтэй сагта монолог үг, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ; асуудалнуудые табиха.

Программын удха

Хоёрдохи классһаа эхилжэ буряад хэлэнэй грамматика ба бэшэгэй дүрим үзэгдэхэ болоно. Эхин классуудта грамматика ба бэшэгэй дүримүүдһээ эгээл хүнгэн мэдэсэнүүд оруулагданхай. Эхин классай һурагшад үгын фонетическэ бүридэлтэй, зарим хэлэлгын хубинуудтай ба тэдэнэй шухала формонуудтай, мэдүүлэлэй гэшүүдтэй, бэшэгэй дүримүүдтэй танилсаха болоно. Һурагшадые үгын лексическэ удха шанартай, олон ондоо болон дүтэрхы удхатай үгэнүүдтэй практическаар танилсуулха. Һурагшад грамматикын болон бэшэгэй дүримүүдтэй танилсажа, хэлэ шудалан үзэлгэдэ хабаатай арга хэрэгсэлнүүдые түрэл түрэлөөрнь илгажа ба тэдэнээ зэргэсүүлэн хаража үзэхэ, тобшолол гаргаха шадабаритай болохо зэргэтэй.

I. Абяанууд ба үзэгүүд.

Энэ бүлэгэй гол шухала ойлгосонуудые, бэшэгэй дүримүүд сооһоо гол шухалань түргэн ба удаан аялгануудые, дифтонгнууд, йотированна аялгануудые үгэ соо зүб хэрэглэжэ, бэшэжэ һуралга болоно. Энэ «Абяан ба үзэгүүд» гэхэн бүлэг соо хэлэгдэхэн арга хэрэгсэл ойлгуулхадаа, нютаг нютагай хэлэнэй диалектын илгаануудта тусгаар анхарал табигдажа, багша нютагай хэлэнэй онсо шэнжэнүүдые хараадаа абажа, абяан ба үзэгүүдые үгэ соо зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ, һуралгада тусгаар упражнени саг үргэлжэ дүүргүүлхэ болоно. Олонхи үгэнүүд хэлэгдэ һэндээ адляар бэшэгдэдэг ха юм. Гэбэшье зарим абяанууд үгүүлэгдээшэхэ ондоо үзэгөөр тэмдэглэгдэдэг бшуу. Жэшэнь, *адхана*, *худхана*, *набша*, *тобшо*, *нягта*, *Цогто* г.м. үгэнүүдтэ **т**, **п**, **к** абяан дуулдаашье һаань, тэдэнэй орондо **д.б**, **г** үзэгүүдые бэшэнэбди. Үшөө тиихэдэ *тамга*, *эмгэн*, *арһан*, *нарһан*, *һалгай*, *тулга* г.м. үгэнүүдтэ **м**, **р**, **л** хашалгануудай хойно тодо бэшэ **а,о,э** аялгануудые бэшэнэгүйбди.

II. Үгэ

Программа соо үгы лексическэ ба грамматическа талаһаань хаража үзэхэ гэхэн эрилтэ табигдана. Лексикээр теоретическэ мэдээнүүдые ойлгуулха гэхэн асуудал табигданагүй. Харин грамматикын ба орфографиин дүримүүдые үзэхэ зуураа гансал практическа упражненинүүдые дүүргэхэ болоно.

Һурагшад үгэ гээшэ бодото байдалай элдэб юмэнүүдые харуулһан элдэб удхатай байдаг, мэдүүлэл соо, илангаяа холбоотой хэлэлгэ соо ороходоо, бүри шэнэ удхатай болодог, ондо ондоогоор үгүүлэгдэдэг, үгэнүүд дүтэрхы гү, али тад ондоо удхатай байжа болодог гэхэн ойлгосо абаха болоно.

ЮУМЭНЭЙ НЭРЭ. Юумэнэй нэрын удха шанар ба асуудалнууд. Юумэнэй нэрын нэгэнэй ба олоной тоо. Мэдүүлэл соо ондоо үгэнүүдтэй холболдожо, юумэнэй нэрын һүүл залгалтанууды абадаг тухай ойлгосо (асуудануудаар). Дахуул үгэнүүды зүбөөр хэрэглэхэ дадалтай болохо.

ТҮЛӨӨНЭЙ НЭРЭ

ГЛАГОЛ . Глаголой удха шанар ба асуудалнууд. Глаголой хуури ба залгалта тухай юрэнхы ойлгосо үгэхэ.

Мэдүүлэл соо глаголнууды зүбөөр хэрэглэжэ һураха. Адлирхуу ба харша удхатай үгэнүүд. Глаголнууды хэлэлгэ соо, бэшэлгэдэ хэрэглэжэ һураха.

Морфологическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

ТЭМДЭГЭЙ НЭРЭ Тэмдэгэй нэрын удха шанар ба асуудал. Тэмдэгэй нэрэнүүды хэлэлгэ соо, бэшэгтэ хэрэглэжэ һураха. Текст, шүлэг сооһоо тэмдэгэй нэрэнүүды оложо шадаха.

ТООГОЙ НЭРЭ

НАРЕЧИ

Мэдүүлэл

Хоёрдохи класста үзэхэнөө дабталга. Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд: нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ гэхэн терминтэй танилсалга, мэдүүлэл сооһоо илгажа һураха.

. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай юрэнхы ойлгосотой болохо. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүды илгажа, үзэхэн грамматическа формонууды хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо.

Синтаксическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

Үзэхэнөө дабталга

Үгын бүридэл гурбадахи класста үзэгдэхэ. Тиэхэдэ һуури залгалта тухай ойлгуулаад, тэдэниие бэшэхэ дүримүүдтэйн танилсуулха. Үгын һуури соо тодо бэшэ түргэн аялгануудые, үгын һүүлдэ тодо бэшэ ээ, эй аялгануудые бэшэхэ дүримдэ анхарал табигдаха. Үгын үндэһэн ба суффикс тухай түрүүшын ойлгосо абаха болоно.

Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосонууд хоёрдохи классхаа эхилжэ үгтэнэ. Хэлэлгэ сооһоо **Хэн? Юун? Юу хэнэб? Ямар?** г.м. асуудалда харюусаһан үгэнүүдые оложо һуралга хадаа юумэ, шанар тэмдэг, үйлэ нэрлэһэн үгэнүүдтэй танилсуулна.

Дүрбэдэхи классай һурагшад хэлэлгын хубинуудай (юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, глагол) бусад формонуудтай танилсаха. Һурагшад юумэнэй нэрэнүүдые падежнүүдтэ хубилгажа һураха. Падежнүүдые асуудалаарнь илгаруулжа һураха. Падежэй залгалтануудтай танилсуулхадаа, дүримүүдыень ойлгуулаад, зүбөөр бэшүүлжэ һургаха. Юумэнэй нэрэ үзэлгэтэй хамта хойнонь дахуул үгэнүүдые хэрэглэжэ дүршэлтэй болгохо. Дахуул үгэнүүдые текст сооһоо оложо, мэдүүлэлнүүдые зохёоходоо, юумэнэй нэрэнүүдэй хойно таараха дахуул үгэ хэрэглэжэ һураха болоно.

Бэшэ хэлэлгын хубинууд (тэмдэгэй, тоогой, түлөөнэй) тон тобшохоноор ойлгуулагдаха. Эдэниие хэлэлгэ сооһоо оложо, аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэжэ һураха. Түлөөнэй нэрэһээ гансал нюурай түлөөнэй нэрэтэй танилсуулха.

Тус классай һурагшад глагол тухай 3- дахи класста ойлгоһоноо үргэдхэхэ болоно. Глаголой һуури ба залгалтын аялгануудые бэшэхэ дүрим дабтажа, саашань глаголой гурбан сагууд тухай ойлгуулха.

Дохуул үгэнүүд, частицанууд, союзуудые эхин классуудта тусгаар үзэхэгүй.

III. Мэдүүлэл.

Эхин классуудай һурагшад иимэ гурбан янзын мэдүүлэлнүүдые ойлгожо абаха: 1) мэдүүлэлэй янзанууд: юрэ хөөрэһэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд тухай; 2) мэдүүлэлэй гэшүүд тухай; 3) мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй удхын холбоо тухай. Эдэ мэдээнүүдтэй һурагшад дүрбэн жэлэй туршада танилсаха болоно.

Дүрбэдэхи классай һурагшад юрын гэшүүд (нэмэлтэ, элирхэйлэгшэ, ушарлагша) гэхэн терминүүдтэй танилсажа, мэдүүлэл сооһоо шухала ба юрын гэшүүдые илгажа шадаха, нэгэ түрэл ба нэгэ түрэл бэшэ гэшүүдые ойлгожо абаха. Бүхы дүрбэн классуудта үзэгдэһэн мэдүүлэлнүүдые һурагшад хэлэлгэ ба бэшэлгэдээ хэрэглэжэ шадаха дүршэлтэй болохо ёһотой.

Шудалан үзэжэ байгаа грамматикын ба орфографиин дүримүүдые үхибүүдэй ойлгодог, һанамжаяа тайлбарилжа, тобшолол хэжэ шададаг болохо гэхэн эрилтэ программа соо табигдана.

Хэлэлгын хубинууд

Хэлэлгын хубинууд: юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, глагол, дахуул үгэнүүд.

ЮУМЭНЭЙ НЭРЭ. Юумэнэй нэрын удха шанар ба асуудалнууд. Юумэнэй нэрын нэгэнэй ба олоной тоо. Мэдүүлэл соо ондоо үгэнүүдтэй холболдожо, юумэнэй нэрын һүүл залгалтанууды абадаг тухай ойлгосо (асуудануудаар). Дахуул үгэнүүды зүбөөр хэрэглэхэ дадалтай болохо.

ТҮЛӨӨНЭЙ НЭРЭ

ГЛАГОЛ . Глаголой удха шанар ба асуудалнууд. Глаголой нуури ба залгалта тухай юрэнхы ойлгосо үгэхэ.

Мэдүүлэл соо глаголнууды зүбөөр хэрэглэжэ нураха. Адлирхуу ба харша удхатай үгэнүүд. Глаголнууды хэлэлгэ соо, бэшэлгэдэ хэрэглэжэ нураха.

Морфологическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

ТЭМДЭГЭЙ НЭРЭ Тэмдэгэй нэрын удха шанар ба асуудал. Тэмдэгэй нэрэнүүды хэлэлгэ соо, бэшэгтэ хэрэглэжэ нураха. Текст, шүлэг сооһоо тэмдэгэй нэрэнүүды оложо шадаха.

ТООГОЙ НЭРЭ

НАРЕЧИ

Мэдүүлэл

Хоёрдохи класста үзэхэнөө дабталга. Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд: нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ гэхэн терминтэй танилсалга, мэдүүлэл сооһоо илгажа нураха.

. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай юрэнхы ойлгосотой болохо. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүды илгажа, үзэхэн грамматическа формонууды хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо.

Синтаксическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

Үзэхэнөө дабталга

«Буряад хэлэн» программын үзэгдэх гол бүлэгүүд:

№	Темэ	Үгтэһэн саг
1	Хэлэлгын хубинууд	67 ч
2	Мэдүүлэл	11 ч
3	Хэлэлгын нюусанууд	10 ч
4	Эрьежэ хойшоо харагты	14 ч
5	Хамта дээрээ	102 ч

Үзэгдэх темэнүүд

Хэлэлгын хубинууд (67 ч)

Юумэнэй нэрэ, үйлэ үгэ ба болон тэмдэгэй нэрэнүүдэй лексическэ талаһаа илгарал.

Юумэнэй нэрэ. Юумэнэй нэрэнүүдэй тоо, зохилдол. Зохилдолой падежнүүд. Юумэнэй нэрэнүүдэй зохилдохо аргууд. Олоной тоодо зохилдохо арга.

Дахуул үгэ. Тэрэнэй үүргэ, бэшэлгэ.

Түлөөнэй нэрэ. Түлөөнэй нэрэнүүдэй тоо, нюур, зохилдол. Түлөөнэй нэрэнүүдэй үүргэ.

Үйлэ үгэ. Үйлэ үгэнүүдэй сагууд, залгалтануудай бэшэхэ дүримүүд. Үйлэ үгэнүүд болон частицанууд.

Тэмдэгэй нэрэ. Тэмдэгэй нэрэнүүдэй синонимическэ, антонимическэ удха харуулга. Сэхэ ба шэлжэһэн удханууд. Омономууд.

Тоогой нэрэ. Тоогой нэрэнүүдэй нуури.

Наречи. Ойлгосо. Наречинүүдэй илгарал.

Мэдүүлэл. (11 ч) Мэдүүлэлэй илгаанууд. Мэдүүлэлэй гэшүүд. Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд.

Хэлэлгын нюусанууд. (10ч). Текстын темэ болон гол удха. Тэрэнэй байгуулга.

Хэлэлгын стильнүүд: научна, уран найханай, яряанай, номой.

Хойшоо эрьен харая.(14 ч). Дүрбэн жэл соо үзэһэнөө дабталга, абьян, үгэ, мэдүүлэл, текст.

Календарно-тематическа түсэблэлгэ

Буряад хэлэн 4 класс

№	Хэшээлэй темэ	Үгтэһэн саг	Хэшээл үнгэргэлгэ		
			Түсэбөөр	Бодотоор	Тэмдэглэл
1 четверть – 27 ч					
1	Хэлэлгын хубинууд	1	5.09	05.09	
2	Юумэнэй нэрэ	1	6.09	06.09	
3	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	1	7.09	07.09	
4	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	1	12.09	12.09	
5	Юумэнэй нэрын тоо	1	13.09	13.09	
6	Юумэнэй нэрын зохилдол: ойлгосо	1	14.09	14.09	
7	Шалгалтын диктант.	1	19.09	19.09	
8	Зохилдохо нэгэдэхи арга	1	20.09	20.09	
9	Зохилдохо хоёрдохи арга	1	21.09	21.09	
10	Зохилдохо хоёрдохи арга	1	26.09	26.09	
11	Зохилдохо гурбадахи арга.	1	24.09	24.09	
12	Олоной тоодо зохилдол	1	22.09	22.09	
13	Олоной тоодо зохилдол	1	03.10	03.10	
14	Диктант	1	4.10	04.10	
15	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	5.10	05.10	
16	Нэрын падежэй түхэлтэй үгэнүүдэй үүргэ	1	10.10	10.10	
17	Хамаанай падежэй түхэлтэй үгэнүүдэй үүргэ	1	11.10	11.10	

18	Зүгтэй падеж: хэндэ? юундэ? хаана?	1	12.10		
19	Нэрын болон үйлын падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд	1	14.10		
20	Н хашалган һүүлтэй юумэнэй нэрэнүүдэй үйлын падежэй түхэлнүүд	1	18.10		
21	Н хашалган һүүлтэй юумэнэй нэрэнүүдэй үйлын падежэй түхэлнүүд	1	19.10		
22	Зэбсэгэй падежэй түхэлнүүд.	1	04.10		
23	Хамтын болон гаралай падежнууд	1	25.10		
24	Гаралай падеж	1	26.10		
25	Зурагаар худэлмэри.	1	31.10		
26	Шалгалтын диктант	1	02.11		
27	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	04.11		

2 четверть – 21ч.

28	Дахуул үгэнүүдэй үүргэ	1	08.11		
29	Дахуул үгэнүүдэй үүргэ	1	09.11		
30	Түлөөнэй нэрэ: ойлгосо	1	14.11		
31	Түлөөнэй нэрын нюур	1	15.11		
32	Түлөөнэй нэрын нюур	1	16.11		
33	Түлөөнэй нэрын зохилдол	1	21.11		
34	Түлөөнэй нэрын зохилдол	1	24.11		
35	Үйлэ үгэнүүд: тэдэнэй илгарал	1	23.11		
36	Үйлэ үгэнүүд: тэдэнэй илгарал	1	28.11		
37	Үйлэ үгэнүүдэй сагууд	1	29.11		
38	Үйлэ үгэнүүдэй сагууд	1	30.11		
39	Үйлэ үгэнүүдэй залгалтанууды бэшэхэ дуримууд	1	5.12		

40	Үйлэ үгэнүүдэй залгалтануудыг бэшэхэ дүримүүд	1	69 сек		
41	Үйлэ үгэнүүдэй нюур харуулга	1	7 сек		
42	Үйлэ үгэнүүдэй нюур харуулга	1	12 сек		
43	Үйлэ үгэнүүдтэй буруушааһан частицануудыг бэшэлгэ	1	13 сек		
44	Үйлэ үгэнүүдтэй буруушааһан частицануудыг бэшэлгэ	1	14 сек		
45	Үйлэ үгэнүүдтэй үшөө ямар частицанууд бэшэгдэдэг бэ?	1	16 сек		
46	Үйлэ үгэнүүдтэй үшөө ямар частицанууд бэшэгдэдэг бэ?	1	20 сек		
47	Шалгалтын диктант	1	21 сек		
48	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	26 сек		
3 четверть -30ч					
49	Тэмдэгэй нэрэ	1	9 мин		
50	Тэмдэгэй нэрэ	1	10 мин		
51	Үгын удха: синонимууд, антонимууд, омонимууд, сэхэ ба шэлжэһэн удха	1	11 мин		
52	Үгын удха: синонимууд, антонимууд, омонимууд, сэхэ ба шэлжэһэн удха	1	16 мин		
53	Тоогой нэрэ	1	17 мин		
54	Тоогой нэрэ	1	18 мин		
55	Тоогой нэрэнүүдэй хуури	1	23 мин		
56	Тоогой нэрэнүүдэй хуури	1	24 мин		
57	Шалгалтын диктант «Тоогой нэрэ»	1	26 мин		
58	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	30 мин		
59	Наречи: ойлгосо	1	31 мин		
60	Наречи: ойлгосо	1	01 гроб		

61	Наречи - мэдүүлэлэй гэшүүн	1	6.фев		
62	Наречи - мэдүүлэлэй гэшүүн	1	7 фев		
63	Наречинуудай удхаараа илгарал	1	8 фев		
64	Наречинуудай удхаараа илгарал	1	13 фев		
65	Шалгалтын диктант	1	14 фев		
66	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	15 фев		
67	Мэдүүлэл - хэлэлгын гол единица	1	20 фев		
68	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд - мэдүүлэлэй грамматическа нуури	1	21 фев		
69	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд - мэдүүлэлэй грамматическа нуури	1	24 фев		
70	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд	1	28 фев		
71	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд	1	29 фев		
72	Нэгэ түрэл гэшүүдэй союзуудаар холболго	1	05 март		
73	Нэгэ түрэл гэшүүдэй союзуудаар холболго	1	12 март		
74	Изложени «Санитар нохой»	1	13 март		
75	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	14 март		
76	Шалгалтын диктант	1	19 март		
77	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	20 март		
78	Бэхижүүлгэ.	1	21 март		
4 четверть – 24 ч					
79	Текстын темэ болон гол удха	1	26 март		
80	Текстын темэ болон гол удха	1	27 март		
81	Хэлэлгын стильнууд	1	28 март		

82	Хэлэлгын стильнууд	1	2.04/		
83	Уран найханай стильнууд	1	3.04/		
84	Уран найханай стильнууд	1	4.04/		
85	Номой стиль, тэрэнэй илгарал	1	9.04		
86	Номой стиль, тэрэнэй илгарал	1	10.04		
87	Шалгалтын хүдэлмэри	1	11.04		
88	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	16.04		
89	Үгэ тухай юу мэдэхэбта?	1	17.04/		
90	Үгэ тухай юу мэдэхэбта?	1	18.04/		
91	Шалгалтын ажал	1	23.04/		
92	Абяан ба үзэг тухай юу мэдэхэбта?	1	24.04/		
93	Абяан ба үзэг тухай юу мэдэхэбта?	1	25.04/		
94	Бэхижүүлгэ.	1	26.04/		
95	Мэдүүлэл тухай юу мэдэхэбта?	1	7.05/		
96	Үзэхэнөө дабталга	1	8.05/		
97	Хэлэлгын нюусанууд тухай юу мэдэхэбта?	1	14.05/		
98	Шалгалтын диктант	1	15.05/		
99	Алдуу дээрэ худэлмэри	1	16.05/		
100	Интегрированна шалгалтын хүдэлмэри	1	21.05/		
101	Жэл соо үзэхэнөө дабталга ба бэхижүүлгэ	1	22.05/		
102	Жэл соо үзэхэнөө дабталга ба бэхижүүлгэ	1	23.05/		